

МОДЕРНІЗАЦІЯ МЕТОДОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ДЛЯ МАЙБУТНЬОГО

У статті порушено проблему теоретичного підходу й вузькоспеціальної методології викладачів та проаналізовано вимоги світових освітніх організацій, вітчизняних нормативних документів. Установлено відмінності континууму поколінь викладачів і студентів, охарактеризовано типи педагогів сучасних і майбутнього. Означено необхідність розробки й запровадження методології навчання осіб залежно від індивідуально-психічних особливостей і створення життєздатної системи післядипломної освіти для майбутнього.

Ключові слова: модернізація методологічної компетентності викладачів, інклюзивна освіта, теорія поколінь, індивідуально-психічні особливості, типи педагогів сучасних і майбутнього.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Освіта покликана формувати в молоді "обізнаність щодо майбутнього" (futures literacy). Це теза 43-ої доповіді "Давайте! Капіталізм, короткозорість, населення і руйнування планети" Римського клубу – міжнародного громадського аналітичного центру, що об'єднує представників всесвітньої політичної, фінансової, культурної й наукової еліти та намагається привернути увагу до глобальних проблем людства й природи [11].

Сучасна методологічна парадигма навчання стверджує, що освіта – це вже не просто знання, уміння й навички, а підходи та компетентності. У зв'язку із цим подолання теоретичного підходу та вузькоспеціальної методології педагогічних і науково-педагогічних працівників наразі стає важливим завданням системи післядипломної педагогічної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання вищезазначеної проблеми. Теоретико-методологічною основою вважаємо дослідження особливостей розвитку вищої освіти, у тому числі університетської (О. Глузман, В. Кремень, Т. Левченко, О. Савченко), філософії неперервної освіти (В. Андрущенко, І. Зязюн, В. Лутай), професійної підготовки вчителя (С. Гончаренко, С. Сисоєва), у тому числі в системі підвищення кваліфікації (О. Барбіна, В. Маслов), проблеми її індивідуалізації та особистісної орієнтації (О. Отич, О. Пехота, А. Старєва, Т. Тихонова), гуманізації та гуманітаризації (І. Зязюн, С. Барбіна, Н. Ничкало).

Науковці досліджували проблеми сучасних педагогічних технологій (Б. Жебровський, А. Нісімчук, О. Пехота, Л. Пироженко, О. Пометун, О. Шпак), особливостей і закономірностей проблемного навчання (Т. Кудрявцев, І. Лернер, М. Махмутов, М. Фіцула), використання можливостей дистанційного навчання (В. Кухаренко, В. Олійник), застосування мультимедійних технологій у навчальному процесі (В. Афанасьєв, Ю. Батурін, В. Гузєєв, М. Жалдак, О. Пометун).

Однак актуальним залишається питання створення життєздатної системи післядипломної освіти, розвитку педагога для майбутнього та її випереджальний характер.

Мета статті полягає в аналізі вимог світових організацій до модернізації методологічної компетентності педагога для майбутнього, чинних нормативних вітчизняних документів та розробці характеристики типів педагогів сучасних і майбутнього в системі післядипломної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Як зазначалося раніше, минулорічна доповідь Римського клубу присвячена практичним рішенням щодо подолання нинішньої кризи й тенденцій її поглиблення в різних галузях науки, у тому числі й освіти. Її автори – президенти клубу Ернст Вайцзеккер (Ernst Ulrich von Weizsäcker) і Андерс Війкман (Anders Wijkman) та ще 34 члени організації – оприлюднили даний документ у листопаді 2017 року. Окремий розділ "Освіта для майбутнього" визначає основні вимоги до процесу й результату навчання. На думку авторів, освіта зобов'язана:

– ґрунтуватися на "зв'язаності", взаємозв'язку, мультидисциплінарності. Вона має викликати інтерес, звільняти енергію й активно розвивати здібності кожного студента вчитися самому й допомагати освоювати знання іншим;

– мати ціннісний характер, базуватися на універсальних ідеалах і пошані до культурних відмінностей;

– фокусуватися на нових знаннях і дисциплінах, зокрема екології, взаємозв'язку систем і сталого розвитку, які ще не стали частиною загального культурного надбання, тому навчання нових поколінь відповідних знань і навичок має принципове значення;

– культивувати інтегральне мислення, а не обмежуватися аналітичним. Навчати лише системного мислення недостатньо, оскільки в ньому зберігається тенденція розглядати реальність у досить механістичних категоріях, нездатних охопити її органічну інтегральність. Інтегральне ж мислення здатне сприймати, організовувати, узгоджувати й возз'єднувати окремі фрагменти та досягати справжнього розуміння засадничої реальності;

– виходити з плюралізму змісту. Багато університетів просувають конкретні наукові школи, замість того, щоб "давати молодим умам увесь спектр суперечливих і комплементарних перспектив". Нинішні студенти потребують інклюзивної освіти, у якій одні форми знання доповнювали б інші, а не заміняли чи відкидали їх [11].

Державна національна програма "Освіта" ("Україна XXI століття") (1993) головною своєю метою вбачає визначення стратегії розвитку освіти в Україні на найближчі роки та перспективу XXI століття, створення життєздатної системи безперервного навчання і виховання для досягнення високих рівнів, забезпечення можливостей постійного духовного самовдосконалення особистості, формування інтелектуального й культурного потенціалу як найвищої цінності нації. Серед основних шляхів реформування програма визначає підготовку нової генерації педагогічних кадрів, підвищення їх професійного та загальнокультурного рівня [1].

Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року своїм завданням ставить забезпечення особистісного розвою людини згідно з її індивідуальними задатками, здібностями, потребами на основі навчання впродовж життя [5, с. 3]. У зв'язку зі сповільненими процесами модернізації, намаганнями й потугами "доганяти" інші галузі науки та задовольняти потреби підприємств-замовників кадрів (фахівців, випускників вишів) особливої ваги набуває "випереджувальний характер підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних і керівних кадрів відповідно до потреб реформування системи освіти, викликів сучасного суспільного розвитку" [5, с. 15].

Концепція Нової української школи визначає 10 ключових компетентностей, серед яких у контексті нашого дослідження виділяємо вміння вчитися впродовж життя [6, с. 13] як здатність до пошуку та засвоєння нових знань, набуття сучасних умінь і навичок, засвоєння раніше невідомих підходів та компетентностей, які відповідають вимогам часу. Це організація навчального процесу (власного й колективного), зокрема через ефективне керування ресурсами й інформаційними потоками, вміння визначати навчальні цілі та способи їх досягнення, вибудовувати свою навчальну траєкторію, оцінювати власні результати навчання, розвиток здатності навчатися впродовж життя.

Тож, зважаючи на викладене вище, нинішні студенти потребують інклюзивної освіти – адаптації навчально-виховного процесу до кожної особистості того, хто навчається, з урахуванням специфічних відмінностей. Сучасна українська педагогічна спільнота переважно ототожнює інклюзію з навчанням людей з обмеженими фізичними можливостями та певних категорій: із ромських сімей, внутрішньо переміщених осіб, інших національних меншин, які мешкають у нашій країні.

Однак недостатньо враховано особливості роботи з обдарованими студентами. Потребує належного вивчення та впровадження методологія навчання залежно від індивідуально-психічних особливостей: типу темпераменту (холеричний, сангвінічний, меланхолічний, флегматичний чи їх комбінація), соціальних типів особистості: інтровертності (зосередженість на своїх думках, почуттях, переживаннях, життя "в собі") чи екстравертності (орієнтованість на зовнішній світ, інших людей, активну поведінку). Тож у нашому дослідженні спробуємо проаналізувати запровадження елементів інклюзивної освіти саме через урахування індивідуальних особливостей і потреб студентів.

У даному контексті важливим є дослідження про врахування в навчально-виховному процесі вишів суттєвих відмінностей між професорсько-викладацьким складом і студентами, оскільки модель, за якою навчали успішних представників попередніх поколінь, на теперішніх студентах не працює або не забезпечує належний результат [3].

1991 року Ніл Хау (Neil Howe) та Вільям Штраус (William Strauss) створили так звану "теорію поколінь", згідно з якою вони змінюють одне одне раз у 20-25 років. Представник Harvard Medical School (США) Девід Робертс (David Roberts) доповнив її тлумаченням про те, що такі генерації утворюють групи осіб одного віку, подібного досвіду й середовища, які об'єднані загальними цінностями, ідеями, позиціями, стилем життя та викликами.

Відповідно до їхніх досліджень, континуум поколінь, за роком народження, утворюють:

- "традиціоналісти", або "ветерани" – 1922-1945 рр.;
- "бебі-бумери" – 1946-1964 рр.;
- "покоління X" – 1965-1980 рр.;
- "міленіали", або "покоління Y" – 1981-1999 рр.;
- "центеніали", або "покоління Z" – з 2000 р.

Щоб означити відмінності вищевказаних груп осіб, автором було укладено таблиці 1 "Характеристика поколінь" і 2 "Різниця життєвих кредо сучасних викладачів і студентів" із використанням джерел [3] та [10]. До уваги бралися такі основні дані, як події та виклики часу, у якому вони дорослішали, а також індивідуальні особливості, притаманні їм.

Таблиця 1

Характеристика поколінь

Континуум поколінь	Події та виклики часу, у якому вони дорослішали	Притаманні особливості
"традиціоналісти", або "ветерани" (1922-1945 рр.)	Друга світова війна	домінування усвідомлення своїх обов'язків, лояльність, авторитаризм, повага до очільників, прагнення якісно виконувати роботу
"бєбі-бумери" (1946-1964 рр.)	післявоєнне економічне зростання, боротьба за громадянські права, дослідження космосу	амбітні індивідуалісти, ідеалісти й консерватори, яким бракує оптимізму. Подібно до попереднього покоління, їм властиві повага до авторитетів, вони схильні ставати "трудоголіками"
"покоління Х" (1965-1980 рр.)	стурбованість проблемами екології, глобалізації, роззброєння, розповсюдженості наркотиків та СНІДу, а також – дефіцит батьківської уваги	прагне до якісної класичної освіти та незалежності, відзначається креативністю, негативно ставиться до жорстких вимог на роботі, а між родиною та роботою обирає родину
"міленіали", або "покоління Y" (1981-1999 рр.) (студенти, яким 19-23 роки)	пильна опіка батьків, активне використання інтернету та різноманітних девайсів	контроль над власним життям, часом і роботою. Вони вважають за краще працювати в команді, є гарними комунікаторами, випромінюють упевненість у собі та природньо поєднують оптимізм із реалізмом
"центеніали", "покоління Z" (із 2000 р.) (студенти віком 15-18 років)	перше покоління, яке народилося в епоху інтернету; не пам'ятають, яким було життя без гаджетів, і проводять зі смартфонами та планшетами більше 8 годин на день	люблять спілкуватися в Мережі, причому анонімно: воліють соціальні мережі, у яких можна ховатися. Це перше покоління, яке виросло в мультикультурному середовищі. Центеніалам усе одно, де народився співрозмовник і як він виглядає. Мабуть, це найтолерантніше й найспокійніше покоління. Вони не хочуть зруйнувати систему, вони збираються повільно й правильно робити світ кращим

Дані таблиці переконливо доводять кардинальні відмінності багатьох викладачів – "бумерів" і "покоління Х" – від нинішніх студентів. Безперечно, модель учителя-викладача-ретранслятора в освітніх закладах має бути замінена на використання педагогіки партнерства та випереджального розвитку.

У зв'язку із цим виникають актуальні вимоги щодо усвідомлення та врахування особливостей, життєвих принципів й уподобань "міленіалів" і "центеніалів", формування індивідуального, а можливо, й унікального стилю навчання задля отримання результатів.

Таблиця 2

Різниця життєвих кредо сучасних викладачів і студентів

Життєві кредо	
ВИКЛАДАЧІ "бумери" й "покоління Х", до яких відносяться більшість нинішніх представників адміністрації і викладачів вишів, живуть та працюють за принципами: будь там, де треба, і роби якнайкраще	СТУДЕНТИ "міленіали" й "центеніали", їхні ключові культурні меседжі, які значною мірою формують власний стиль щодо навчання, це: я не можу зробити нічого поганого, я – особливий
поважай авторитети та старших	будь собою
тримайся місця роботи й підіймайся по кар'єрних щаблях	будь милим (nice)
важка робота принесе винагороду	будь щасливим, радій життю
час – гроші	вір у себе

Як зазначалося в попередніх дослідженнях [7, с.125; 8], школа підготовки студентів Оксфордського університету та Британський фонд розвитку інновацій Nesta провели спільне дослідження, які фахівці будуть затребувані 2030 року та які компетентності вони повинні мати. А під час World Education Forum – головного освітнього форуму, який пройшов 2017 року в Лондоні, директор департаменту освіти та навичок Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) Андреас Шляйхер (Andreas Schleicher) та директор Міжнародного департаменту освіти ЮНЕСКО Мансетса Маропі (Mmantsetsa Marope) аналізували вплив глобальної компетентності в освіті на благополуччя держав. На думку модераторів, необхідно бути професіоналом в обраній галузі, але разом із тим навчитися відкритості до інновацій і розуміти, що вибраний тобою фах – невіддільна частина загальної науки [9].

На основі даних джерел [8; 9] та власних наукових досліджень автором було виокремлено вимоги, що безпосередньо стосуються модернізації методологічної компетентності педагогічних і науково-педагогічних працівників:

- уміння персоніфіковано навчати інших, тобто індивідуально побудовані курси навчання;
- подолання вузькоспеціалізованого спрямування викладачів;
- оригінальність – справжність, автентичність, здатність створювати продукт самостійно, без наслідування відомих зразків; шукати нестандартні розв'язки завдань;
- творчість, адаптивність і критичне мислення;
- уміння викладача прогнозувати, трансформувати наукові ідеї в практичну діяльність;
- запровадження трансдисциплінарності (принцип організації наукового знання, яке відкриває всебічні можливості взаємодії декількох дисциплін при вирішенні комплексу проблем суспільства) в освіті;
- здатність диференціювати слухачів за контингентами, використовувати соціально-психологічні тренінги, методи мозкового штурму й самоспрямовуючого навчання.

Тож, аби почати запровадження елементів інклюзивної освіти через урахування індивідуальних особливостей, потреб студентів і відмінностей континууму поколінь, бути здатними мати необхідні знання й компетентності для підготовки фахівців у майбутньому, орієнтувати їх на вміння шукати наукову інформацію, критично до неї ставитися, обробляти; навчити працювати в групі, колективі; виробити вміння критично мислити, аналізувати, викладачі мають самі досконало цим володіти. Педагогічні й науково-педагогічні працівники повинні модернізувати методологічну компетентність, продукувати власні персонал-технології, які б індивідуально поєднували особливості діяльності педагогів-тьюторів, фасилітаторів, едвайзерів, коучів, менторів, і створювати такі навчальні програми, аби забезпечувати розвиток в учнів і студентів винахідливості й оригінальності, творчості, адаптивності й уміння критично мислити [7, с. 127; 9].

На основі узагальнення дослідження учених про типи сучасних викладачів і педагогів майбутнього, особливості провадження ними освітньої діяльності, концептуально важливі принципи й функції, створено Таблицю 3 "Характеристика типів сучасних викладачів і педагогів майбутнього", які поступово зі світових методологій уходять і в наше життя.

Принагідно зазначимо, що кардинальних змін з огляду на вище означене потребує й система післядипломної освіти викладачів. На нашу думку, нині не враховано індивідуально-психічні особливості й потреби самих педагогічних і науково-педагогічних працівників, їхні типи темпераментів та соціальні типи особистості задля персоніфікованого навчання й підготовки (перепідготовки, стажування) категорій нових викладачів для майбутнього. Щоб зрозуміти, який тип педагога для кожного з них є найприйнятнішим: тьютора, фасилітатора, едвайзера, коуча чи ментора, а чи доцільне їх поєднання, навчальні заклади післядипломної освіти мають сформулювати нову методологічну парадигму й розробити діагностичні різнорівневі тести, на підставі результатів яких диференціювати викладачів за категоріями й групами та відповідно створити індивідуальні курси підвищення кваліфікації.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Отже, основним завданням сучасної освіти є формування в молоді "обізнаності щодо майбутнього", глобальної компетентності й плюралізму. У зв'язку з цим модернізація методологічної компетентності викладачів у системі післядипломної освіти, запровадження інклюзивної освіти через урахування індивідуальних особливостей, потреб студентів і слухачів курсів підвищення кваліфікації наразі є досить актуальною.

Подальші наукові розвідки пов'язуємо з аналізом взаємозалежності індивідуально-психічних особливостей педагогічних, науково-педагогічних працівників (типів темпераментів, соціальних типів особистості) та типів сучасних викладачів і педагогів майбутнього, вироблення методичних рекомендацій щодо використання в системі післядипломної освіти.

Характеристика типів сучасних викладачів і педагогів майбутнього

Тип	Дефініція поняття	Суть діяльності	Принципи	Функції
Тьютор	фахівець із формування майбутнього, який має розгледіти потенціал і змодельовати до нього дорогу. Супроводжує студента в його наукових пошуках, сприяє участі в олімпіадах, конкурсах.	Супроводжує свого підопічного, відслідковує його прогрес у будь-якій діяльності. Стає наставником, який вислухає, приділить увагу, допоможе визначити мету та шлях до неї.	1. Відкрите варіативне освітнє середовище. 2. Індивідуалізація. 3. Реальна оцінка можливостей. 4. Рефлексія (здатність сприймати себе). 5. Довірливі стосунки між тьютором і підопічним та активна співпраця.	1. Діагностично-координаційна. 2. Консультативна. 3. Управлінсько-менеджерська. 4. Підтримувально-інформаційна. 5. Цілепокладання. 6. Мотиваційна. 7. Методологічна.
Фасилітатор	педагог, який допомагає учневі, студентові в усвідомленні себе як самоцінності, організовує в групі процес колективного розв'язання проблем.	Надає засоби, за допомогою яких окремі студенти й група самі знаходять рішення. Різноманіття внутрішнього світу педагога, інтерес до себе і до інших людей.	1. Комфортна атмосфера. 2. Інтенсифікація обміну інформацією. 3. Продукування корисних ідей. 4. Можливість виявити свої здібності, знання, досвід.	1. Емпатійна. 2. Проблемно-пошукова. 3. Самопізнання, саморозвитку й самореалізації. 4. Гуманістично-комунікативна.
Едвайзер	радник, або ж консультант – людина з більшими та глибшими знаннями в конкретній галузі знань, що стосується майбутньої професії студента.	Сприяє у виборі траєкторії навчання (формуванні індивідуального навчального плану) й освоєнні професійної освітньої програми. Дає поради щодо стажування чи проходження фахової практики	1. Системність, єдність навчання і виховання. 2. Партнерство педагогів і студентів. 3. Науковість і гуманізація. 4. Цілісне особистісно-професійне зростання.	1. Академічне наставництво. 2. Розробка контенту навчальних програм. 3. Формування концепції майбутнього професійного успіху.
Коуч, або тренер	фахівець, який сприяє досягненню студентами навчальної мети, отриманню інноваційних професійно значущих результатів.	Допомагає знайти відповіді на власні запитання підопічних, відпрацьовує/відтреновує до автоматизму різні життєві та професійні ситуації.	1. Усвідомлення й відповідальності. 2. Єдності та взаємодії. 3. Гнучкості. 4. Партнерства. 5. Ієрархічності розвитку.	1. Адаптивна. 2. Мобілізаційна. 3. Креативна. 4. Метатехнологічна. 5. Особистісно-цільова
Ментор	людина, що зацікавлена в розвиткові компетентностей та міжособистісних стосунків учнів, студентів, організовує інтерактивний процес між індивідами, котрі мають різний рівень знань і досвіду.	Самостійно встановлює інтенсивність і напрям навчання, його завдання – допомагати тоді, коли його просять про допомогу. Ментора варто вибрати для того, щоб досягнути індивідуального зростання.	1. Інтерактивної взаємодії. 2. Вузкопрофесійної спрямованості діяльності та управління кар'єрою. 3. Досягнення корпоративних та індивідуальних цілей. 4. Урахування температу, здібностей людини.	1. Наставництво. 2. Допомога у визначенні напрямку діяльності. 3. Ціннісне спрямування. 4. Підтримка. 5. Професійне консультування

Використані джерела

1. Державна національна програма "Освіта" ("Україна XXI століття"). Київ, 1993. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/896-93> (дата звернення: 14.02.2018).
2. Інклюзивне навчання. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya> (дата звернення: 14.02.2018).
3. Катерина Амосова. Хто такі "міленіали", і як навчати таких студентів. Київ, 2018. URL: <http://life.pravda.com.ua/columns-/2018/01/16/228473/> (дата звернення: 14.02.2018).
4. Концепція розвитку неперервної педагогічної освіти. Київ, 2013. URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/36816/ (дата звернення: 14.02.2018).

5. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. Київ, 2013. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013> (дата звернення: 14.02.2018).
6. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. Київ, 2016. URL : <https://osvita.ua/doc/files/news/520/52062/new-school.pdf>.
7. (дата звернення: 14.02.2018).
8. Толочко С.В. Сучасні вимоги до науково-методичної компетентності викладачів. *Сучасні проблеми та перспективи розвитку психології і педагогіки* : Матеріали міжнародної наукової конференції (Київ : 01–02 грудня 2017). Київ, 2017. С. 124 – 127.
9. Уміння випускників 2030 року для отримання роботи. URL: <https://osvita.ua/vnz/57598/> (дата звернення: 14.02.2018).
10. Чого має навчати сучасна освіта: дискусія на World Education Forum. URL: <https://osvitoria.media/experience/chomu-maye-vchytu-suchasna-osvita-dyskusiya-na-world-education-forum/> (дата звернення: 14.02.2018).
11. Центениалы: поколение, которое сотрёт нас с лица Земли. URL: <http://befunky.me/centenialy-pokolenie-kotoroe-sotryot-nas-s-lica-zemli/> (дата звернення: 14.02.2018).
12. E.von Weizsaecker, A. Wijkman. Come On! Capitalism, Short-termism, Population and the Destruction of the Planet. Springer, 2018. 220 p.

Tolochko S.

MODERNIZATION OF METHODOLOGICAL TEACHERS' COMPETENCE IN THE SYSTEM OF POSTGRADUATE EDUCATION FOR THE FUTURE

The article brings up a concern of theoretical approach and highly specialized methodology of academic staff, need to create a viable system of postgraduate education and development of a teacher for the future. The differences of teachers generations continuum ("baby boomers" and "generations X"), students ("milenials" and "centenials") are determined, taking into account events and challenges of the time they matured, as well as individual peculiarities inherent to them.

Based on the analysis of the world educational organizations, in particular the Rome Club, reports on modernization of the teacher's methodological competence for the future, actual regulatory national documents the requirements were defined (State National Program "Education" ("XXI Century Ukraine"), National Strategy for the Development of Education in Ukraine for 2012-2021, Concept of New Ukrainian School). They are directly related to the modernization of academic staff's methodological competence: ability to teach others personifiedly; overcoming the highly specialized teachers' line; originality, creativity, adaptability and critical thinking; ability to predict, transform scientific ideas into practical activities; introduction of transdisciplinary in education; ability to differentiate listeners according to contingents, use socio-psychological trainings, methods of brainstorming and self-directed learning.

Types of modern and future teachers are described: tutors, facilitators, advisers, coaches, mentors through the analysis of these concepts definitions, essence of their activities, principles and functions. Necessity of development and introduction of methodology of training of persons depending on individual-psychic features such as temperament, social types of personality is defined.

It was made a conclusion of the need for radical changes in the system of teachers' postgraduate education to form a new methodological paradigm and creation of individual courses for advanced training.

Key words: *modernization of methodological teachers' competence, inclusive education, theory of generations, individual-psychic peculiarities, types of modern and future teachers.*

Стаття надійшла до редакції 15.02.2018 р.